

ingediend op **1146** (2021-2022) – Nr. 3
13 juni 2023 (2022-2023)

Verslag

namens de Commissie voor Onderwijs
uitgebracht door Loes Vandromme,
Annabel Tavernier en Steve Vandenberghe

over de conceptnota voor nieuwe regelgeving

van Jean-Jacques De Gucht, Gwendolyn Rutten, Tom Ongena,
Els Ampe, Steven Coenegrachts en Willem-Frederik Schiltz

over de invoering van schoolmaaltijden voor elk kind

Documenten in het dossier:

- 1146** (2021-2022) – Nr. 1: Conceptnota voor nieuwe regelgeving
- Nr. 2: Verslag van de hoorzitting

Samenstelling van de Commissie voor Onderwijs:

Voorzitter: Karolien Grosemans.

Vaste leden:

Arnout Coel, Koen Daniëls, Karolien Grosemans, Kathleen Krekels, Annabel Tavernier;
Roosmarijn Beckers, Jan Laeremans, Kristof Slagmulder;
Loes Vandromme, Hilâl Yalçın;
Jean-Jacques De Gucht, Gwendolyn Rutten;
Johan Danen, Elisabeth Meuleman;
Hannelore Goeman.

Plaatsvervangers:

Marius Meremans, Axel Ronse, Nadia Sminate, Kris Van Dijck, Katja Verheyen;
Leo Pieters, Els Sterckx, Sam Van Rooy;
Katrien Schryvers, Brecht Warnez;
Els Ampe, Tom Ongena;
Stijn Bex;
Steve Vandenberghe.

Toegevoegde leden:

Kim De Witte.

Op 5 mei 2022 nam de Commissie voor Onderwijs de conceptnota voor nieuwe regelgeving over de invoering van schoolmaaltijden voor elk kind in behandeling.

Op 8 december 2022 werd over de conceptnota een hoorzitting georganiseerd (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 1146/2).

De bespreking van de conceptnota werd voortgezet en afgerond op 27 april 2023.

1. Toelichting door de eerste indiener

Jean-Jacques De Gucht wijst op de realiteit dat een steeds groter aantal kinderen in armoede opgroeit. Volgens sommige studies gaat het zelfs om een op de vijf kinderen.

Het is iedereen bekend dat kinderarmoede leidt tot leerachterstand, minder mogelijkheden en bijgevolg ook tot ongekwalificeerde uitstroom. Dat zorgt op zijn beurt voor minder kansen op de arbeidsmarkt en een grotere kans op armoede, en bijgevolg opnieuw kinderarmoede. Het gaat om een vicieuze cirkel, merkt de spreker op.

Om die vicieuze cirkel te doorbreken, heeft de Europese Commissie op 24 maart 2021 de Europese kindergarantie gelanceerd. Dat zijn een reeks aanbevelingen aan de lidstaten die zowel gelijke kansen als sociale inclusie moeten bevorderen. Een van de acties die worden voorgesteld, is het aanbieden van minstens één gezonde maaltijd per dag. Deze maaltijd moet gratis zijn voor kinderen met een moeilijke sociaaleconomische thuissituatie.

De federale overheid neemt ook de nodige maatregelen om samen met de regio's kinderarmoede aan te pakken. In dat kader wordt de door de Europese Commissie voorgestelde maatregel overgenomen.

In de commissie ging het al vaker over de lege of met overschotten gevulde brooddozen. Dergelijke berichten verschijnen elk jaar in de media. Daar wordt volgens de spreker dan even met verontwaardiging naar gekeken, maar er worden geen maatregelen genomen om er korte metten mee te maken.

Heel veel scholen en leerkrachten doen er alles aan om die kinderen toch een boterham te geven, maar dan bereikt men alleen maar de kinderen van wie duidelijk is dat ze geen boterhammen meekrijgen van thuis.

Jean-Jacques De Gucht wijst op de impact van het ontbreken van een gezonde maaltijd tijdens het opgroeien en voor de leermogelijkheden. In een regio als Vlaanderen is het ontoelaatbaar om geen actie te ondernemen, benadrukt de spreker.

Volgens het lid zijn verschillende partijen bereid om de discussie te openen. Hij doet dan ook het voorstel om over de conceptnota een hoorzitting te organiseren. Ervaringen uit het buitenland en uit de praktijk op de Vlaamse schoolvloeren zijn daarbij interessant.

De *voorzitter* stelt vast dat de commissie instemt met het organiseren van een hoorzitting.

2. Bespreking

Jean-Jacques De Gucht zegt dat de sprekers tijdens de hoorzitting aangaven dat hun scholen geconfronteerd worden met een bijzondere uitdaging. Kinderen komen zonder, met een lege of een ongezond gevulde brooddoos naar school. De spreker noemt dat problematisch, want een kind kan niet leren als het honger heeft. Om een volgens het lid niet te verklaren reden slaagt men er niet in ervoor te zorgen dat elke leerling in elke school een warme, gezonde maaltijd heeft per dag.

Er wordt dan opgeworpen dat dat geen taak is van het onderwijs. Het kan de spreker geen barst schelen wie het doet. De redenering dat ouders die het niet kunnen betalen maar bij het OCMW moeten aankloppen, is volgens de spreker fout. Er wordt ook opgeworpen dat de maaltijden lokaal georganiseerd moeten worden. Dan moet een kind het geluk hebben om in een gemeente te wonen waar het georganiseerd wordt. Als derde tegenargument wordt gezegd dat het geen kerntaak is van het onderwijs. Een kerntaak van het onderwijs is volgens Jean-Jacques De Gucht ervoor te zorgen dat elke leerling maximaal zijn of haar kansen kan benutten. Als men merkt dat een aanzienlijk aantal kinderen met honger op school zit en bijgevolg niet ten volle de eigen capaciteiten kan benutten, is het een foute beleidskeuze om daar geen beleid over te voeren.

De spreker benadrukt dat het een beleidskeuze is om ervoor te zorgen dat elk kind dezelfde kansen krijgt. Het onderwijs is de kansenmachine bij uitstek. In landen waar schoolmaaltijden worden verstrekt, ziet men dat dat ook in het latere leven een groot verschil maakt. Mensen zijn op een bewustere manier met eten bezig. Schoolmaaltijden maken het mogelijk om de gewoonten van kinderen die thuis alleen maar met ongezonde voeding geconfronteerd worden te doorbreken en ze op een andere manier met voeding te leren omgaan.

Vlaanderen is een kenniseconomie, merkt de spreker op, een economie die draait op de capaciteiten van mensen die door het onderwijs worden ontwikkeld. Het gaat vandaag niet goed in Vlaanderen: er leven ongelooflijk veel kinderen in armoede en er is een rechtstreeks verband tussen de economische status van mensen en de resultaten van hun kinderen op school. Toch heeft de spreker de indruk dat een aanzienlijk aantal parlementsleden daar blind voor wil blijven.

Volgens Jean-Jacques De Gucht is de enige goede aanpak om voor elk kind een oplossing te vinden een initiatief door het Vlaams Parlement. Aan elk kind moeten alle mogelijke kansen gegeven worden. Dat kan op verschillende manieren, maar hij roept op te beginnen met het aanpakken van de basis, namelijk het feit dat vandaag kinderen met honger in de klassen zitten en daardoor niet tot leren komen.

Elisabeth Meuleman is blij met de conceptnota van Jean-Jacques De Gucht. Ze verwijst naar haar eerdere voorstel van resolutie (*Parl.St.* VI.Parl. 2016-17, nr. 1153/1) dat mogelijk voor inspiratie heeft gezorgd voor de conceptnota. Met de referterevolutie had de spreker de bedoeling om onder meer gelijke onderwijskansen te bevorderen. Dat kan door Onderwijs en Welzijn beter op elkaar af te stemmen en door via het onderwijs ook een armoedebelief te voeren.

Tijdens het werkbezoek aan Estland – ook al kan niet alles zomaar getransponeerd worden naar Vlaanderen – bleek dat Welzijn en Onderwijs daar heel nauw op elkaar aansluiten en men op school ook werkt aan welzijnsthematieken. Een daarvan is het bestrijden van honger op school. Er is minimum een gratis lunch voor elk kind op school, maar soms is er ook ontbijt of een derde maaltijd, al dan niet betalend, op de brede school waar na de lessen nog allerlei activiteiten plaatsvinden.

Wat in sommige landen gebeurt, is soms ambitieus, meent de spreker, maar wat in de conceptnota staat en in haar vroegere voorstel van resolutie stond, is volgens Elisabeth Meuleman pragmatisch en realistisch. De concrete formule voor de maaltijden kan nog verder worden uitgewerkt, maar het principe wordt door haar fractie ondersteund.

In haar vroegere voorstel van resolutie was ook een gezondheidsgarantie gekoppeld aan de maaltijden. Ook in de conceptnota is dat opgenomen. Het is belangrijk om kinderen snel goede gewoonten aan te leren en volgens haar is het onderwijs daarvoor de beste plaats.

De derde pijler van haar vroegere voorstel van resolutie was 'tof tafelen'. Nu is eten in de refter, zeker voor de allerkleinsten, soms een stressmoment. Daarvoor aandacht hebben, zodat de maaltijd een rustmoment kan worden, komt in de conceptnota minder aan bod, maar kan misschien nog meegenomen worden.

Elisabeth Meuleman juicht de conceptnota toe en kan die volledig steunen.

De hoorzitting heeft volgens haar duidelijk gemaakt dat er fantastische lokale initiatieven zijn, ondersteund door steden en gemeenten. Soms nemen scholen ook initiatieven, met schaarse werkingsmiddelen, ondersteund door liefdadigheidsorganisaties. Maar die zijn niet structureel en systematisch, waardoor een kind geluk moet hebben om in een stad of gemeente te wonen waar wel inspanningen gebeuren.

De spreker is er voorstander van om de financiering van deze taak zeker niet door te schuiven naar steden en gemeenten of de scholen, en te zorgen voor ondersteuning door de Vlaamse overheid.

Ook *Hannelore Goeman* dankt namens de Vooruitfractie Jean-Jacques De Gucht voor het initiatief. Ook zij vindt het al lang om meerdere redenen een heel goed idee om elk kind een gezonde schoolmaaltijd aan te bieden. Tijdens de hoorzitting bleek voor haar duidelijk waarom dat om verschillende redenen een goed idee is.

Er is in de eerste plaats het gezondheidsaspect. Het komt ook in de conceptnota aan bod dat de maaltijden gezond moeten zijn. Veel kinderen hebben slechte eetgewoonten. Het is dus interessant dat kinderen op school een gezonde maaltijd krijgen.

Er is ook het aspect gezondheidseducatie. Een kind leert op die manier wat gezond eten is. De school is daarvoor de goede plaats, want alle kinderen worden bereikt. Het is ook een goede manier om eetstoornissen te voorkomen.

Voor de spreker is het aanbieden van maaltijden ook een sociaal gegeven. Samen eten, zorgt voor een groepsgevoel en een goede groepsdynamiek.

Er is natuurlijk ook, al mag de focus niet alleen daarop gericht zijn, de problematiek van de lege brooddozen. Te veel kinderen komen met niets of ongezonde overschotten in de brooddoos naar school. Armoede is reëel en daar moet de overheid iets aan doen, stelt de spreker. Niet alleen omdat we in een land leven dat niet mag tolereren dat kinderen hongerlijden, maar ook omdat dat een rechtstreeks gevolg heeft voor de leerprestaties van kinderen. Het is voor de spreker dus ook een onderwijsgegeven. Zij verzet zich tegen de logica dat de school alleen maar verantwoordelijk is voor het leren. Een school kan de context niet uitschakelen. Het is niet alleen de verantwoordelijkheid van Onderwijs, maar Hannelore Goeman pleit ervoor om op school maaltijden aan te bieden.

Niet alleen ouders die het niet breed hebben, maar heel veel ouders zijn geïnteresseerd als maaltijden op school worden aangeboden. In de drukke samenleving, waarin tweeverdieners niet weten hoe alles te organiseren, hebben ze dan tenminste de garantie dat hun kind 's middags een goede maaltijd heeft.

Hannelore Goeman sluit zich aan bij de voorstellen van de conceptnota. Ook voor haar heeft de Vlaamse overheid een verantwoordelijkheid. Niet alleen Onderwijs is verantwoordelijk, het kan perfect samen met Welzijn en lokale besturen. De praktijk toont aan dat het kan. Er zijn voorbeelden uit diverse Europese landen, maar ook in Vlaamse steden zijn er projecten met maaltijden op school. Maar dan zijn het de lokale besturen die dat mogelijk maken, soms zelfs samen met de partij van de minister in het bestuur. Maar deze steden en gemeenten staan er vandaag

alleen voor en betalen alles met het eigen budget. Dat is een Vlaamse beleidskeuze, maar niet de keuze die de spreker zou maken. Ze stelt vast dat ook leden van de meerderheid het niet goed vinden Vlaanderen lokale besturen, scholen en ouders hun plan laat trekken.

De spreker steunt de conceptnota, maar meent dat het ook tijd is om een formele vraag te stellen aan de Vlaamse Regering. Zij werkt aan een voorstel van resolutie en geeft aan dat andere leden, ook van de meerderheid, welkom zijn om samen een initiatief te nemen.

Loes Vandromme stelt dat ze weigert te geloven dat leerkrachten en directeurs hun ogen sluiten voor armoede bij de leerlingen. Er is heel veel betrokkenheid en er zijn veel systemen, die misschien niet meteen zichtbaar zijn, maar het is goed dat ook achter de schermen kinderen geholpen worden.

Maar ook de beleidsmakers mogen hun ogen niet sluiten. Het mag niet eindigen met de boodschap dat het geen taak is van de school. De middelen voor Onderwijs zijn bedoeld voor het leerproces van kinderen, maar men kan niet stellen dat met een lege maag in de klas zitten geen effect heeft op het leerproces en de leerwinst van leerlingen.

Het is een gedeelde verantwoordelijkheid, benadrukt de spreker. Het is niet alleen een verantwoordelijkheid van Onderwijs of van Welzijn of van de lokale besturen. Het is een verantwoordelijkheid van heel Vlaanderen en het thema behoeft ook een Vlaanderenbrede aanpak.

Armoede stopt niet aan de schoolpoort, stelt *Loes Vandromme*. Zij gelooft sterk in de brugfiguren, die een brug kunnen bouwen tussen de ondersteuning die buiten de schoolmuren wordt aangeboden en de activiteiten op school. Het gaat dan om de ondersteuning van de directeur en de leerkrachten, de verbinding tussen ouders en leerkrachten en schoolbesturen.

De spreker wijst er ook op dat al een aantal stappen zijn gezet. Bijvoorbeeld het project Enchanté legt ook de link met gezonde voeding. Er is ook een universiteit bij betrokken die een wetenschappelijk onderzoek zal doen naar wat precies de uitdagingen zijn en waarop ingezet moet worden. Het is goed om na te denken hoe de overheidsmiddelen zo doelmatig mogelijk worden ingezet.

Het is ook belangrijk om na te gaan wat lokaal werkt. Er wordt soms verwezen naar Zweden of Finland, waarbij de spreker opmerkt dat in Zweden 90 procent van de scholen wordt ingericht door de lokale besturen. Dan is de link met het welzijnsbeleid dat ze moeten voeren snel gelegd. De voorbeelden uit andere landen kunnen duidelijk lijken, maar het is niet altijd eenvoudig om die te vertalen naar de Vlaamse context.

Loes Vandromme wijst erop dat er in West-Vlaanderen een heel sterk aanbod is van warme maaltijden op school. Als moeder prijst ze zich gelukkig met dat aanbod, maar ze wil daar ook voor betalen. Een gratis maaltijd voor elk kind is niet de betrachting van haar fractie.

Vlaanderen moet ook niet opleggen hoe lokaal best iets wordt georganiseerd. Initiatieven die van onderuit groeien, werken volgens haar het best.

Ze vraagt zich ook af hoe het verdelen van maaltijden zal gebeuren, gelet op het plaats- en personeelstekort in veel scholen. Al die uitdagingen moeten worden meegenomen in de afweging.

Er zijn goede voorbeelden over gedifferentieerd betalen, meent het lid. Ze geeft de stad Poperinge als voorbeeld, waar elke school een warme maaltijd aanbiedt. Als ouders betalingsmoeilijkheden hebben, is er een toelage van het OCMW om de maaltijden te betalen.

Het is belangrijk om vanuit Vlaanderen niet op te leggen wat het beste systeem is, maar iedereen aan te moedigen om lokaal goede voorbeelden te zoeken en te garanderen dat kinderen niet met een lege maag in de klas zitten.

Jan Laeremans zegt dat het Vlaams Belang tegen maatregelen is die door de overheid worden opgelegd. Scholen moeten geen extra taken krijgen die niet tot hun inherente opdracht behoren, met name kinderen vaardigheden, kennis, attitudes en competenties bijbrengen waarvan normaliter niet verwacht kan worden dat ze die meekrijgen van de ouders. Hun kinderen eten geven, is een inherente taak van de ouders. Daar krijgen de ouders ook kinderbijslag voor.

Kinderen zitten 40 procent van de dagen niet op school. Wie moet dan zorgen voor een gezonde, warme maaltijd? Dan zouden de ouders dat wel moeten kunnen, merkt de spreker op.

De spreker is op zijn hoede voor de vermaatschappelijking van het onderwijs en voor elk maatschappelijk probleem meteen naar de scholen wordt gekeken voor een oplossing. Ook uit het rapport van de Commissie Beter Onderwijs bleek dat te veel tijd en aandacht gaat naar allerlei maatschappelijke problemen en men terug naar de kern moet. Het beleidsdomein Onderwijs en Vorming staat in voor onderwijs en niet voor armoedebestrijding, stelt de spreker.

Vervolgens wijst Jan Laeremans op de financiële gevolgen van de conceptnota. Als iedereen een gratis maaltijd krijgt, impliceert dat volgens de spreker een budget van zowat een miljard euro. Dat is 6 procent van de onderwijsbegroting en dus heel veel, meent de spreker. Als maar 10 procent van de leerlingen een gratis maaltijd krijgt, gaat het nog altijd over 95 miljoen euro. Een behoorlijk bedrag dat ook voor andere zaken ingezet kan worden.

Het lid vreest op een hellend vlak terecht te komen. Als de maaltijden geregeld zijn, komen mogelijk andere zaken zoals kleding of huisvesting aan bod en hij vraagt zich af waar dat eindigt.

De voorstanders zeggen dat met een schoolmaaltijd de garantie wordt gegeven dat leerlingen gezond en goed gegeten hebben. De spreker is daar niet van overtuigd. Er is volgens hem een enorm kwaliteitsverschil tussen scholen. Als keuzemogelijkheden worden geboden zoals halal of vegetarisch wordt het nog duurder. Zeker bij kleuters is niet duidelijk wat ze eten als ze een warme maaltijd voorgeschoteld krijgen. De kleuterleidsters hebben niet de tijd om te controleren of ze wel goed eten.

Er zijn goede initiatieven en in sommige provincies is er een ruim aanbod van warme maaltijden. De school heeft wel altijd een noodoplossing als een kind eens sporadisch geen eten mee heeft, maar als het systematisch wordt, is het niet meer de taak van de school, meent de spreker. De school moet dat wel opmerken, maar doorgeven aan het OCMW.

Scholen mogen natuurlijk een maaltijd aanbieden, maar het Vlaams Belang wil niet dat wordt opgelegd dat alle scholen dat moeten doen, besluit de spreker.

Karolien Grosemans heeft verschillende ideeën en standpunten gehoord. Iedereen is het er volgens haar over eens dat het belangrijk is dat kinderen gezonde maaltijden eten. Daardoor kunnen kinderen zich beter en langer concentreren en

hebben ze meer energie. Ook haar fractie ziet liever geen lege of ongezond gevulde brooddozen.

Er is wel een verschil van mening over de aanpak, merkt het lid op. Het probleem is niet overal even groot. Er is een verschil tussen scholen en de problematiek zal ook anders zijn in de grootstad dan op het platteland. Daarom vindt ze het geen goed idee om een systeem Vlaanderenbreed uit te rollen en het aanbieden van een maaltijd te verplichten aan scholen. Ze wil de vrijheid en autonomie aan de scholen geven en ze, al dan niet ondersteund door hun lokale besturen, zelf laten kiezen om al dan niet een maaltijd aan te bieden. De scholen kunnen beter hun draagkracht en infrastructuur inschatten. Scholen in kansarme buurten, dus met veel kinderen die hoog scoren op socio-economische status (SES), kunnen ervoor kiezen om maaltijden aan te bieden. Ze werken ook samen met OCMW's en geven signalen, zodat lokale besturen daarmee aan de slag kunnen.

Leraren sluiten hun ogen niet en laten geen kinderen zonder eten in de klas zitten. Leerkrachten grijpen in en signaleren dat aan lokale besturen.

Als een school geen lege brooddozen ziet, maar toch maaltijden wil organiseren, heeft de spreker daar alle respect voor. Het is een grote organisatie en verantwoordelijkheid die erbij komt, maar het is aan scholen, directies en leerkrachten om daarover te beslissen.

De spreker wil ook het voorbeeld van het aanbieden van warme maaltijden – dat de commissie zag tijdens het werkbezoek aan Estland – nuanceren. De eerste indruk is gewoon dat de scholen in Estland warme maaltijden aanbieden. Maar als men ter plaatse gaat, ziet men ook andere zaken. De scholen waren verplicht om een contract te sluiten met een cateraar, maar daarin staat ook dat de cateraar een kraam met ongezonde voeding in de school mag plaatsen. Leerlingen krijgen een warme maaltijd, maar daarnaast kunnen ze ook gesuikerde dranken, snoep, ijs en chips kopen. Het is dus niet altijd ideaal, meent de spreker.

Het verhaal om de maaltijden gratis aan te bieden, steekt blijkbaar weer de kop op, stelt Karolien Grosemans. Gratis bestaat niet, iemand moet de catering betalen. Haar fractie heeft de optelsom gemaakt voor Vlaanderen en komt op zowat een miljard euro.

De maatschappij verwacht al enorm veel van de scholen. De spreker wil het aanbieden van warme maaltijden niet verplicht toevoegen aan hun takenpakket. Scholen kunnen nu al warme maaltijden aanbieden. Er moet niet nog meer regelgeving op papier gezet worden.

De spreker is wel van mening dat het onderwijs een belangrijke rol kan blijven spelen in de bewustwording van jongeren over gezonde voeding en kan werken aan gezondheidseducatie. Maar men mag de verantwoordelijkheid van de ouders niet over het hoofd zien voor het aanleren van gezonde voedingsgewoonten.

Voor haar fractie mag er geen verplichting zijn voor de scholen. Scholen die maaltijden willen aanbieden, kunnen dat. De regie gebeurt best van onderuit, op het niveau van scholen en lokale besturen.

Jean-Jacques De Gucht schetst dat de meeste tussenkomsten begonnen met de stelling dat het belangrijk is dat elk kind eet, maar daarna ging het verschillende kanten uit.

Hij dankt de Groen- en Vooruitfractie voor de steun. Loes Vandromme wees op de grote betrokkenheid van directies en leerkrachten. De spreker beaamt dat. In de commissie wordt constant gezegd dat directies en leerkrachten bezig moeten

kunnen zijn met hun job, maar vandaag zijn directies en leerkrachten bezig met boodschappen doen als ze merken dat veel kinderen zonder brooddoos in de klas zitten.

De spreker verwijst naar de reportage over een school in het Antwerpse, waar aan leerlingen gevraagd werd of ze een brooddoos mee hadden en of ze 's ochtends ontbeten hadden. Sinds die reportage melden mensen zich aan om de school financieel te steunen om ervoor te zorgen dat alle kinderen 's middags kunnen eten. Jean-Jacques De Gucht benadrukt dat het om een Vlaamse school gaat. Maar een groot deel van de politiek sluit zijn ogen voor de problematiek.

Het zijn vooral leerkrachten en directies die aan de alarmbel trekken, meent de spreker. Dat is ook de reden waarom er in verschillende scholen proefprojecten zijn om het probleem aan te pakken. Maar nu is alles afhankelijk van het lokale niveau of de inrichtende macht.

De spreker benadrukt dat niet alles gratis moet zijn. Er wordt door sommigen waarschuwend gezegd dat de maatregel een miljard euro zou kosten. In de conceptnota staat nergens dat de maaltijd gratis moet zijn voor elk kind, zegt de spreker stellig.

Het is voor een gezin onmogelijk om goedkoper te zorgen voor een gezonde maaltijd, vier dagen in de week, dan via de school. Men kan dat perfect betalen met de kinderbijslag. Voor zijn kinderen moet de overheid niet betalen, maar er zijn kinderen van wie de ouders de schoolmaaltijd schrappen omdat het financieel heel moeilijk gaat. Men kan zich afvragen wat de kinderen thuis dan wel gezond te eten krijgen, als de schoolmaaltijd al wordt geschrapt.

Plaatsgebrek op school wordt ook als tegenargument gebruikt, oppert de spreker. Jean-Jacques De Gucht vindt dat een onbegrijpelijk argument. In Ierland eten de leerlingen gewoon in de klas. De maaltijden worden opgewarmd in stoomovens en elke leerling geeft aan welke maaltijd hij wil, inclusief vegetarisch en halal. Dat zou in Vlaanderen niet mogelijk zijn?

Er werd gewezen op het belang van verbindingsfiguren. Niemand ontkent dat, stelt de spreker. Er wordt gezegd dat op iedereen een appel moet worden gedaan, maar niemand zegt dat dat niet moet gebeuren, weerlegt de spreker.

Er werd gezegd dat juiste informatie moet worden gegeven en dat aan kinderen geleerd moet worden wat gezonde voeding is. Maar men wil niet zorgen voor die voeding in de school, want dat is geen overheidstaak, zo wordt dan gezegd.

Er is verwezen naar de maaltijden op de scholen in West-Vlaanderen, maar niet iedereen woont in West-Vlaanderen, benadrukt de spreker. In alle scholen in Vlaanderen zitten kinderen die mee moeten zorgen dat de samenleving vooruitgaat. Men kan op voorhand aanduiden in welke scholen meer SES-leerlingen zitten die het moeilijk hebben en de kans groter is dat ze geen of een slecht gevulde brooddoos bijhebben.

Sinds de coronacrisis daalt het aantal scholen dat warme maaltijden aanbiedt. Als het Vlaanderenbreed wordt georganiseerd kan dat kostenefficiënt georganiseerd worden.

Jan Laeremans verwees naar het ondermaatse eten dat op de kleuterschool van zijn vrouw wordt gegeven, maar de overheid kan volgens de spreker perfect opleggen wat in de scholen wordt aangeboden. Omdat het eten in een bepaalde school niet goed is, wordt aan alle kinderen in Vlaanderen een maaltijd ontzegd.

Jean-Jacques De Gucht heeft het bijzonder moeilijk met de aangehaalde excuses om een aanzienlijk deel van de kinderen in de kou te laten staan en met honger op de schoolbanken te laten zitten. Het is voor de spreker belangrijk dat het onderwijs er in Vlaanderen voor zorgt dat iedereen mee kan. Een kind dat niet eet, kan niet mee.

Het is volgens de spreker niet omdat er scholen zijn waar het goed georganiseerd is, dat geen initiatief nodig is voor de scholen waar het niet georganiseerd wordt. De overheid moet ervoor zorgen dat elk kind in elke school een maaltijd krijgt. Dat is het idee van gelijke onderwijskansen.

Er worden permanent zaken besproken in de commissie om ervoor te zorgen dat elk kind dezelfde kansen krijgt, maar men slaagt er zelfs niet in om ervoor te zorgen dat elk kind een warme maaltijd heeft. Dat zou volgens de spreker de meest logische zaak moeten zijn. Als het dat niet is, zal de ongelijkheid in het onderwijs groter worden. Niet elk kind heeft het geluk geboren te worden in een gezin waar de ouders hun verantwoordelijkheid nemen, merkt de spreker op. Als men dat niet wil erkennen, is er volgens hem iets fundamenteel fout met de manier waarop men naar de maatschappij kijkt.

Ook al zijn de ouders niet in staat om te zorgen voor een gezonde maaltijd of huiswerkbegeleiding, dat betekent niet dat die kinderen niet de capaciteiten hebben om mee te werken aan de samenleving van morgen.

Jean-Jacques De Gucht is fier op deze liberale onderwijsvisie, die ervoor zorgt dat elk kind dezelfde kansen krijgt, terwijl in de onderwijsvisie van het Vlaams Belang een kind alleen maar kansen krijgt als het van een goede thuis komt.

De Europese kindergarantie – en dat is geen liberaal uitvindsel – formuleert een set van maatregelen die de rechten van het kind beter moeten beschermen en kinderen in precare omstandigheden de nodige ondersteuning kunnen bieden. De Europese kindergarantie bepaalt dat de lidstaten erover moeten waken dat alle kwetsbare kinderen gratis onderwijs kunnen genieten, over het nodige schoolmateriaal beschikken, kunnen deelnemen aan schoolactiviteiten, toegang hebben tot gezondheidszorg en één gezonde maaltijd per dag aangeboden krijgen. In Vlaanderen is het afhankelijk van waar men woont en wordt gezegd dat wel iets geregeld zal worden.

Karolien Grosemans zegt dat het standpunt van haar fractie is dat scholen waar het echt een groot probleem is en er veel leerlingen zijn met een lege brooddoos, structureel een maaltijd kunnen organiseren voor de leerlingen. Dat is dan de keuze van de school, want ze moet het ook aankunnen. Veel scholen stoppen met het aanbieden van maaltijden omdat het hun draagkracht overstijgt en de infrastructuur niet aangepast is.

Als er in de school enkele kinderen in die situatie zitten, detecteren de leerkrachten dat en geven dat door aan het lokale bestuur, dat de nodige stappen zet om het op te lossen.

Er is volgens de spreker een enorme kloof tussen wat constant gepredikt wordt, met name het geven van meer autonomie aan de scholen, en de realiteit in de commissie om te verplichten.

Er wordt ook altijd gepleit om de werkdruk en de planlast te verlagen, terwijl in de conceptnota oplegt dat het takenpakket voor iedereen verzwaart. Dat is volgens de spreker geen goed idee. Ze deelt het belang van het onderwerp, maar zou het niet op dezelfde manier aanpakken als de conceptnota.

Volgens *Elisabeth Meuleman* is net het punt dat het in veel scholen niet om enkele kinderen gaat. In Oudenaarde zijn de eeneuromaaltijden uitgerold. Een goed voorbeeld dat ook al door het Kinderrechtencommissariaat is aangehaald, merkt het lid op. Mensen met een kansenas hebben recht op deze maaltijd. Scholen zijn heel dankbaar voor het initiatief. Zij passen een deel bij, de ouders een heel klein deel en de rest wordt door het OCMW gedragen. De kinderen uit andere gemeenten die in Oudenaarde schoollopen, hebben er geen recht op, maar dan nemen de scholen voor eigen rekening ook initiatieven voor deze kinderen.

Volgens de scholen heeft de groep die net boven de inkomensgrens zit om een beroep te kunnen doen op de kansenas het ook enorm moeilijk om de schoolfacturen te betalen. De hoeveelheid onbetaalde schoolfacturen neemt toe.

Scholen kunnen dan alleen maar naar de gezinnen met onbetaalde facturen stappen en zeggen dat hun kinderen in die omstandigheden geen warme maaltijd meer krijgen op school. Vaak is dat voor die ouders de enige mogelijkheid om hun kinderen een warme maaltijd te geven.

De spreker wijst *Karolien Grosemans* op het feit dat het voor veel gezinnen echt moeilijk is. Dan kan het standpunt zijn dat de scholen de pedagogische vrijheid hebben om er zelf voor te kiezen om daar iets aan te doen. Maar hoe ver reikt die pedagogische vrijheid met de huidige beschikbare middelen, vraagt *Elisabeth Meuleman* zich af. De inflatie is hoog en de energiefacturen zijn enorm gestegen.

De spreker wil niet ingrijpen op de autonomie van de scholen. De school kan perfect het aanbod kiezen. Er wordt door Groen niet gepleit voor één systeem voor alle scholen, maar wel voor ondersteuning vanuit Vlaanderen via de werkingsmiddelen. Er moet worden gezorgd voor een aanpak op een hoger niveau, zodat niet elke school zijn plan moet trekken en zodat de onderwijsgelijkheid bevorderd wordt.

Karolien Grosemans repliceert dat zij OCMW-voorzitter is geweest en heel nauw contact had met het onderwijs. Ze weet waarover ze spreekt en weet dat leerkrachten problemen niet op hun beloop laten.

Loes Vandromme is ontgoocheld, want er wordt blijkbaar niet geluisterd naar wat ze zegt. Het is een gedeelde verantwoordelijkheid, want armoede stopt niet aan de schoolpoort. Ze heeft geschetst dat het een ruimer verhaal is, want naast de lege brooddozen zijn er ook de onbetaalde schoolfacturen. Scholen worden geconfronteerd met die armoederealiteit. Zij ziet het ruimer dan het ontbreken van een warme maaltijd en binnen een algemene armoedecontext.

Loes Vandromme verwijst naar een aantal lokale projecten. Ze pleit voor een onderzoek naar hoe de middelen best worden ingezet. Dat zou kunnen door op Vlaams niveau incentives te geven aan scholen om een armoedebeleid te voeren. De spreker benadrukt dat ze al veelvuldig het pleidooi heeft gehouden om na te denken over hoe de middelen voor gelijke onderwijskansen op school verdeeld worden, hoe de middelen die op basis van SES-kenmerken toegekend worden, benut kunnen worden.

Dat onderzoek is deze zittingsperiode niet gebeurd, maar de spreker ziet er wel kansen in om scholen hun eigen armoedebeleid te laten voeren met de middelen die ze krijgen. Dat is de achtergrond van haar pleidooi om niet vanuit Vlaanderen op te leggen hoe dat moet gebeuren. Het moet lokaal groeien op basis van de aanwezige mogelijkheden.

Loes Vandromme betreurt dat Jean-Jacques De Gucht schamper deed over haar betoog, terwijl ze oprecht meent dat haar voorstellen positief zijn en een vergelijk

met het voorstel van de indieners van de conceptnota mogelijk kan zijn. Maar het antwoord van Jean-Jacques De Gucht vond ze overdreven.

Hannelore Goeman hoorde veel pragmatische bedenkingen, maar voor haar gaat het ook om principes. Haar fractie wil dat elk kind, minstens in het basisonderwijs, één keer per dag gezond kan eten op school. Dat is voor haar het vertrekpunt.

Zowat alle kinderen eten op school. De spreker wil van die omstandigheid een kans maken om ervoor te zorgen dat alle kinderen op school gezond eten. Ook de kinderen die thuis niets te eten hebben, zullen dan gegeten hebben.

Men moet volgens de spreker durven nadenken over een ander model, waarbij de overheid meer inzet op dienstverlening in plaats van op geld geven. Haar fractie staat open voor het debat over de besteding van het budget van 4 miljard euro dat vandaag naar kindergeld gaat en om een deel ervan rechtstreeks naar kinderen te laten gaan, zodat ervoor gezorgd wordt dat ze gegeten hebben en al hun schoolmateriaal hebben.

Niet alle kinderen hebben het geluk dat ouders hun verantwoordelijkheid nemen. Het enige dat de spreker interesseert zijn de kinderen en de kansen die ze krijgen in het leven. Zij acht het nodig dat de Vlaamse Gemeenschap die keuze maakt en daarvoor middelen vrijmaakt.

Lokale besturen en scholen moeten zelf beslissen hoe ze dat organiseren. Het gaat volgens haar niet om een top-downmodel waarbij de overheid dicteert wat moet gebeuren.

In het voorbeeld van het project in Antwerpen krijgen scholen een budget per kind, met een hoger budget voor kinderen die een schooltoelage krijgen, maar scholen beslissen volledig zelf hoe ze dat organiseren, of de maaltijd gratis wordt aangeboden of niet, met welke cateraar ze werken enzovoort.

Iedereen heeft het over meer autonomie in het onderwijs. Ook Hannelore Goeman wil dat scholen zelf kunnen beslissen hoe ze hun personeel inzetten, waardoor de personeelspuzzel gemakkelijker gelegd kan worden.

Het gaat niet om betutteling, maar over een overheid die een keuze maakt en in het budget voorziet om lokale besturen en scholen de mogelijkheid te bieden om de politieke keuze uit te rollen zoals ze dat zelf willen, maar elk kind wel één keer per dag gezond heeft gegeten op school.

Karolien GROSEMANS,
voorzitter

Loes VANDROMME
Annabel TAVERNIER
Steve VANDENBERGHE,
verslaggevers